

Vadász Elemér levele az Irodalmi Újság szerkesztőségének

Az *Irodalmi Újság* szeptember 29-i számában érdeklődéssel olvastam Lukácsy Sándor *A viták nyilvánosságáért* című nagyon találó megjegyzéseit. Valóban, régóta várjuk a XX. kongresszus „szellemében” ránk zúdított, de mindinkább jelszavas formalizmussá tett viták anyagáról az érdemleges tájékoztatást. Állásfoglalást kértek, s megszavaztattak bennünket a Petőfi Kör vitáiban elhangzottak ügyében és azóta több más írói és egyéb „történések” dolgában, anélkül, hogy kellően informáltak volna a „kijelentések”, „történések” egészéről, főként azok valójáról. Nagymértékben áll ez az értelmiségi határozatban foglaltakra is. Érthető, hogy így az elindított, szabaddá váló vitaáradatban nem annyira hozzászólások, mint inkább mellészólások, félrebeszélések történnek. Ezért tapasztalható az is, amit vezető pártfunkcionáriusok hibáztatnak, hogy a várakozó álláspontra helyezkedők, tartózkodók, sőt a bizalmatlankodók száma inkább nő, mintsem fogyna.

A felszabadított vitaszellem mellébeszéléstetésével szinte a lényegről való elterelés tűnik célnak. Ilyen hatásúak részben a *Szabad Nép*ben megjelenő előkelő hozzászólások (Nógrádi elvtársé), és fokozott mértékben a múlt idevonatkozó értelmiségellenes hibáért felelős „friss” közvélemény is.

Az igazság megvallásáig talán már eljutottunk. De a valóságtól még messze vagyunk. Ez is azokhoz a „tettekhez” tartozik, amiket Losonczy Géza nyomán mindannyian vártunk.

Irodalmi Újság,
1956. október 6.

„Tiltakozunk a tudományos igazság nevében” TÖRTÉNÉSZEK LEVELE A SZÁZADOKHOZ

Az *Irodalmi Újság* két ízben foglalkozott a Petőfi-kör történész vitájával, illetve a *Századok* 1956. évi 3. számában arról közölt beszámolóval. E beszámoló ellen a Történettudományi Intézet 25 munkatársa hosszabb tiltakozó levelet küldött a *Századok* szerkesztőségének. A tiltakozó levél megállapítja, hogy a *Századok* a vita egészéről *hamis, eltorzított képet adott*; elhallgatta, hogy a vita résztvevőinek túlnyomó többsége nem értett egyet Andics Erzsébettel és Réti Lászlóval, akik a régi hibák mentegésével a dogmatizmus és szektarianizmus elleni harc kibontakozását igyekeztek gátolni.

„A vita fő harci kérdése volt, hogy a személyi kultusz, a szektarianizmus és dogmatizmus tendenciái és legfőbb képviselői a XX. kongresszus után is megmaradtak és gátolták a szocialista demokratizmus kialakulását...” Erről a *Századok* nem írt, mint ahogy *elhallgatta a vita eredményét is*. „Pedig ez a vita hatalmas erővel demonstrálta a történészek, az értelmiség és az egész magyar nép egységes közvéleményét. A szektásság és dogmatizmus néhány védelmezője súlyos vereséget szenvedett... A vita eredményeinek mérlegelésénél azonban figyelembe kell venni, hogy ez esetben két különböző módon egyenlőtlen erő közti küzdelemről van szó. A vitán ezernyi tömeget jelentő többség áll szemben néhány emberrel. E néhány ember — mindenekelőtt Andics Erzsébet — kezében azonban a történész-front kulcspozíciói és hatalommal felruházott irányítása volt és *van még ma is*. Tudjuk, hogy ennek fő része van abban, hogy a Petőfi-köri vitáról ilyen beszámoló jelent meg a *Századok*ban. Meg kell állapítani, hogy a *Századok* szerkesztő bizottságát is felelősség terheli azért, hogy a vita ismeretében hozzájárult a cikk közléséhez. Ezért úgy gondoltuk, túl korai volt a cikknek az a megállapítása, hogy a történészfront antidemokratikus vezetését már „sikerült felszámolni”. Ma még nem lehet arról beszélni, hogy a történész-frontunk a széleskörű demokratizmus alapján szabadon fejlődhetne tovább. A *Századok* cikke maga is komoly figyelmeztető jel, hogy ezen a téren sürgős és súlyos feladataink vannak.”

A történészek levele így fejeződik be: „Tiltakozunk a *Századok* cikke ellen, amely jelentős visszaesést jelent a történész-fronton már kialakult bátor kritikai szellemhez képest. Tiltakozunk a tudományos igazság nevében. Nem nyugodhatunk bele, hogy a történészek folyóiratában még most is torzító, hamisító cikkek lássanak napvilágot.”

Irodalmi Újság,
1956. október 13.

Réti László

Tiltakozom a tudományos igazság nevében

Az *Irodalmi Újság* legutóbbi száma részleteket közöl egy levélből, amelyet meg nem nevezett 25 szerző írt a Petőfi-Kör-i történész vitáról. A cikk — nyilván a levél alapján — személyemmel is foglalkozik. Ki kell jelentenem, hogy a cikk rám vonatkozó megállapításai nem felelnek meg a tudományos igazságnak. A Petőfi Kör vitájában elmondott felszólalásomban én nem „a dogmatizmus és szektarianizmus elleni harc kibontakozását igyekeztem gátolni”. Felszólalásomban az első — és ezért